

DRAMANIN, OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ KAVRAM ÖĞRENMELERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

¹Dr. Necla TUZCUOĞLU - ²Işık KAMARAJ - ³Dr. Alev ÖNDER

¹M.Ü. A.E.F., Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Yardımcı Doçent

²M.Ü. A.E.F., Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Uzman

³M.Ü. A.E.F., Okul Öncesi Eğitimi Bölümü, Öğretim Görevlisi

SUMMARY

The aim of this research was to examine the effects of drama activities on 3,5-4 year old pre-school children's conceptual learning. The subjects were 26 pre-school children attending at the two pre-schools of Marmara University, situated in Görztepe and Haydarpaşa campuses. Children were assigned to the control and experimental groups randomly. A program consisted of some drama activities aiming conceptual learning was applied in experimental group. The measurements of conceptual learning were carried out in both groups before and after the program. The results revealed that children in experimental group had benefited from the program.

I-GİRİŞ

Okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden biri: "Program konularının ele alınışı ve işlenişi çocuklarda yaratıcılığın gelişmesini ve yaparak, yaşayarak öğrenmelerini sağlayıcı nitelikte uygulanmalıdır" ifadesi. Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliğinde yer almaktadır[1]. Böylece okul öncesi dönemde "Yaparak, yaşayarak öğrenme" ilkesinin önemi özellikle vurgulanmıştır.

Dewey ve Fröbel gibi eğitimciler de okul öncesi dönemde çocuğa verilecek eğitimin çocuğun "kendi etkinliğine" dayanan bir eğitim olmasının önemi üzerinde durmuşlardır[2].

Okul öncesi dönem çocuğunun bulunduğu gelişim dönemi göz önüne alındığında, bu dönemde çocuğa verilecek olan eğitimin, öğrenci merkezli ve aktif öğrenmeye fırsat verecek nitelikte olması gerekmektedir. Bloom öğrenmenin ancak öğrencinin etkin davranımıyla oluştuğunu, öğrencinin, öğretmenin yaptığı ile değil, ancak kendi yaptığı ile öğrendiğini belirtmektedir[3].

Okul öncesi dönemde çocuğun yaparak, yaşayarak öğrenmesine ve aktif olmasına imkan veren etkinliklerden biri "Drama" etkinliğidir.

Drama sözcüğünün anlamı hareket etmek, eyleme geçmek demektir[4].

Sağlamöz'de Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde dramanın "sahnede oynanmak amacıyla yazılmış oyun" olarak tanımlandığını belirtmektedir[5].

Eğitim amacıyla uygulanan eğitsel dramanın kapsamlı bir tanımına göre; drama; bir olayın, bir durumun, bir duygunun, bir nesnenin, bir öykünün hatta şiirin sözlü ya da sözsüz olarak hareket, jest ve mimiklerle ifade edilmesidir[6]. Okul öncesinde drama, okul öncesi eğitimin temel amaçlarının (bilişsel, duyuşsal, psiko-motor. dil. sosyal, duygusal, yaratıcı yetenekler gibi) gerçekleştirilmesine yöneliktir.

Drama çalışmasının öğretim yöntemi olarak kullanılabilmesi için bir etkinlik, kavram çalışmasıdır. Drama çalışmaları kavram öğrenmede çocuğa hissetme, yapma ve yaşama olanağı verir.

Genel anlamıyla kavram, nesne ve olayların ortak özelliğini simgeleyen zihinsel bir süreçtir. Bu simgeleme de genellikle bir sözcük veya isimle yapılır.

Piaget'ye göre, zihindeki kavramsal simgeleştirme çocukta dil gelişiminin temelini oluşturur. Bu nedenle kavram öğrenme çok önemlidir. Kavram öğrenme ise söz konusu simgelerin öğrenilmesidir. Çocukta algısal uyarıcıları düzenleme yeteneği geliştikçe, kavramlar öğrenilmeye başlanır. Kavramlar, okul öncesi dönemde özellikle çocuğun kendi deneyim ve etkinlikleri ile kazanılır. Bu nedenle ilk başta kavramların basitliği ve nesnenin algısal özellikleri önemlidir. İki-dört yaş, çocukta kavramların ilk belirtilerinin ortaya çıktığı dönemdir[7,197]. Okul öncesi dönemde özellikle çocuk, karşılaştığı nesne ve insanlarla aktif ilişki kurarak, dünyayı anlamaya çalışır. Bu ilişkiler sonucu yeni deneyimler kazanır. Bu yeni deneyimlerini var olan deneyimleri ile ilişkilendirir ve bunlara karşılık olan yeni kavramları öğrenir. Çocuğun bu kavramları öğrenmesi bilişsel gelişimi ile yakından ilişkilidir[7,211]. Çocuklara söz konusu kavramları kazandırmanın bir yolu da drama

etkinlikleri sayesinde çocuğun yaparak, yaşayarak öğrenmesi için fırsat verilmesine bağlıdır.

II-PROBLEMLER

Bu araştırmada 3,5-4 yaş çocuklarının kavram öğrenmede bir öğretim yöntemi olarak dramanın etkisi incelenmiştir.

Araştırmada yanıt aranan problemler şunlardır:

1.Kavram öğrenmede (sosyal yaşamda gerekli olan kuralları bilme, ses çıkaran nesnelere isimlendirme, şekilleri vücudunu kullanarak ifade etme) 3,5-4 yaş grupları arasında farklılık var mıdır?

2.Kız ve erkek çocuklarında kavram öğrenme yönünden farklılık var mıdır?

3.Kavram öğrenmede anne-babanın eğitim durumu ve mesleği etkili midir?

4.Sosyal yaşamda gerekli olan kuralları bilme kavramını öğrenmede drama çalışmasının etkisi var mıdır?

5.Ses çıkaran nesnelere isimlendirme kavramını öğrenmede drama çalışmasının olumlu etkisi var mıdır?

6.Şekilleri vücudunu kullanarak ifade etme kavramını öğrenmede drama çalışmasının etkisi var mıdır?

III-YÖNTEM

III-1.Araştırma Modeli

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 3.5-4 yaş çocuklarının kavram öğrenmesinde drama çalışmasının etkisi olup olmadığını incelemek amacıyla planlanmıştır. Araştırma deseni, deneme modelidir. Araştırmada, ön-test son-test ve kontrol gruplu model kullanılmıştır. Araştırmaya katılan çocuklar deney ve kontrol gruplarına tesadüfi olarak seçilmişlerdir.

III-2.Evren

Bu araştırmada İstanbul ili evren olarak seçilmiştir. Araştırmacının İstanbul'da ikâmet ediyor olması nedeni ile bu il evren olarak seçilmiştir. İstanbul'da bulunan üniversitelere bağlı tüm okul öncesi eğitim kurumları araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

III-3.Örneklem

İstanbul ili Kadıköy ilçesinden maksatlı örneklem yolu ile, Marmara Üniversitesi Göztepe Okul Öncesi

Eğitim Merkezi ve Marmara Üniversitesi Haydarpaşa Okul Öncesi Eğitim Merkezi seçilmiştir. Marmara Üniversitesine bağlı Göztepe Okul Öncesi Eğitim Merkezi'nden (Deney grubu) toplam 16 çocuk (10 kız, 6 erkek) ve Haydarpaşa Okul Öncesi Eğitim Merkezi'nden de (Kontrol grubu) toplam 10 çocuk (5 kız, 5 erkek) araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

III-4.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma 1997 öğretim yılının bahar döneminde Nisan ayının sonu ile Mayıs ayının sonu arasında, haftada bir gün olmak üzere bir saatlik uygulamalar şeklinde sekizer kişilik gruplar ile yapılmıştır. Uygulamalara başlamadan önce araştırmacı tarafından 3-4 yaş grubu sınıfının yıllık programı incelenmiş ve Nisan ve Mayıs aylarında öğretilecek kavramlar belirlenmiştir. Araştırmacılar bu kavramlar ile drama çalışmalarının da temelini oluşturmuşlardır. Bu amaçla 3-4 yaş zihinsel gelişim testleri incelenerek "Kavram Öğrenme Formu" oluşturulmuştur. "Kavram Öğrenme Formu" (öntest) deney grubu ve kontrol grubu öğretmenlerine verilmiştir. (Deney ve kontrol grubu öntest istatistik sonuçlarına göre deney ve kontrol grubu çocukları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır). Bu amaçla deney grubuna alınan çocuklar toplam beş hafta süre ile drama çalışmalarına katılmıştır. Kontrol grubuna hiçbir eğitim verilmemiştir. Beş hafta sonunda deney ve kontrol grubuna son-test uygulanmıştır. Araştırmada iki form kullanılmış olup, drama uygulamaları yapılmıştır.

- 1- Kişisel Bilgi Formu
- 2- Gelişim (Kavram Öğrenme) Formu
- 3- Drama Uygulamaları

Verilerin istatistiksel Analizi SPSS paket programı ile yapılmıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından bir dizi t testi yapılmıştır.

Gelişim (Kavram Öğrenme) Formunun güvenilirlik çalışması için (test-re test) yapılmıştır. Bu araştırma çerçevesi içinde Ekim 1997 tarihinde, 3-4 yaş grubu 28 kişilik bir çalışma grubuna Gelişim (Kavram gelişimi) formu bir hafta ara ile iki kez uygulanmıştır. İki uygulama arasında hesaplanan Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı (test re-test), Ses çıkaran nesnelere isimlendirme boyutunda 0. 51, Sosyal yaşamda gerekli olan kuralları bilme boyutunda 0.61, Şekilleri vücudunu kullanarak ifade etme boyutunda 0. 67 olarak elde edilmiştir. Sonuçlar 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

IV-BULGULAR ve YORUM

Tablo 1. Değişkenlerin deney grubu öntest ve son test sonuçları arasında yapılan t-testi analizi

		n	X	SS	sd	T
Kurallara Uygun Davranma	Deney ÖnTest	16	17.062	6.628	3.862	-7.38*
	Deney SonTest	16	24.187	6.421		
Ses Çıkaran Nesnelere İsimlendirme.	Deney ÖnTest	16	51.187	17.923	4.303	-3.37*
	Deney SonTest	16	62.250	12.283		
Şekilleri Vücudu ile İfade Etme.	Deney ÖnTest	16	13.437	5.796	4.806	-5.98*
	Deney SonTest	16	20.625	3.008		

Tablo 1'de görüldüğü gibi; Sosyal Yaşamda Gerekli Olan Kuralları Bilme Boyutuna Göre Deney Grubu'nun ön-test ve son-test sonuçları arasında yapılan İlişkili Grup t-testi sonucuna göre $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin Sosyal Yaşamda Gerekli Olan Kuralları Bilme boyutunda başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 1'de görüldüğü gibi; Ses Çıkaran Nesnelere İsimlendirme Boyutuna Göre Deney Grubu'nun ön-test ve son-test sonuçları arasında yapılan İlişkili Grup t-testi sonucuna göre $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin Ses Çıkaran Nesnelere İsimlendirmede başarılı oldukları bulunmuştur.

Tablo 1'de görüldüğü gibi; Şekilleri Vücudunu Kullanarak İfade Etme Boyutuna Göre Deney Grubu'nun ön-test ve son-test sonuçları arasında yapılan İlişkili Grup t-testi sonucuna göre $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin Şekilleri Vücudunu Kullanarak İfade Etme boyutunda başarılı oldukları görülmektedir.

Bu bulgulara göre; Deney grubu; Sosyal yaşamda gerekli olan kuralları bilme, Ses çıkarıcı nesnelere isimlendirme, Şekilleri vücudunu kullanarak ifade etme boyutlarında yapılan ilişkili gruplar t-testi sonuçlarına göre $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney Grubu çocuklarının bu boyutlarda kontrol grubu çocuklarından daha başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Grubu son test sonuçları arasında yapılan ilişkisiz grup "t" testi analizi sonuçları

	n	X	SS	T	p
Deney Grubu Sontest	16	197.062	39.082	2.76	$P < .05$
Kontrol Grubu Sontest	16	155.800	3.303		

Tablo 2'de görüldüğü gibi; Deney ve Kontrol grubu son testler arası ilişkisiz grup "t" testi sonuçlarına göre $p < .05$ düzeyinde deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin kavram öğrenmede kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları söylenebilir.

Deney grubu kontrol grubuna oranla kavram öğrenmede daha başarılıdır. Kavram öğrenmede yapılan drama çalışmalarının etkisinin olduğu söylenebilir. Bu nedenle, okul öncesi dönemde verilecek eğitimde çocukların aktif olmalarına, yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine fırsat verecek aktivitelere yer verilmesi son derece önemlidir.

Tablo 3. Deney grubu'nun toplam ön-test ve son-test sonuçları arasındaki ilişkili grup "t" testi sonuçları

	n	X	SS	Sd	T
Deney Grubu Öntest	16	127.312	44.852	24.049	-11.60**
Deney Grubu Öntest	16	197.062	39.082		

Tablo 3'de görüldüğü gibi; Deney Grubu'nun Toplam ön-test ve son-test sonuçları arasında yapılan İlişkili Grup t-testi sonucuna göre $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin kavram öğrenmede başarılı oldukları görülmektedir.

Tablo 4. Kontrol grubu'nun toplam ön-test ve son-test sonuçları arasındaki ilişkili grup "t" testi sonuçları

	n	X	SS	Sd	T
Kontrol Grubu Öntest	10	127.500	30.233	15.784	-5.67**
Kontrol Grubu Öntest	10	155.800	33.303		

Tablo 4'de görüldüğü gibi Kontrol Grubu'nun Toplam ön-test ve son-test sonuçları arasında yapılan İlişkili Grup t-testi sonucuna göre $p < .01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin kavram öğrenmede kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları görülmektedir.

V-SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırmanın amacı; 3.5-4 yaş grubu çocuklarının kavram öğrenmede dramanın etkisini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini, Marmara Üniversitesi Göztepe Okul Öncesi Eğitim Merkezi ve Haydarpaşa Okul Öncesi Eğitim Merkezinde bulunan toplam 26 çocuk oluşturmuştur. Deney grubu çocuklarının anne-babalarının eğitim durumu ve mesleklerinin kavram öğrenmede bir farklılık bulunmamıştır. Deney grubu 3.5-4 yaş grubu çocukları arasında ve kız-erkek cinsiyetleri arasında kavram öğrenme yönünde bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Deney grubu çocuklarının lehine, sosyal yaşamda gerekli olan kuralları bilme, ses çıkaran nesnelere isimlendirme, şekilleri vücudunu kullanarak ifade etme boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney Grubu çocuklarının bu boyutlarda başarılı oldukları bulunmuştur.

Deney ve Kontrol grubu, son testler arasında yapılan ilişkisiz grup "t" testi sonuçlarına göre, deney grubunun lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney grubu öğrencilerinin kavram öğrenmede kontrol grubu öğrencilerine göre daha başarılı oldukları söylenebilir.

Araştırma bulguları ışığı altında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Drama çalışmalarından sadece kavram öğrenmede değil, aynı zamanda fen ve matematik, beden eğitimi ve oyun gibi aktivitelerde de yararlanılmalıdır.

2. Farklı yaş grupları için farklı drama örnekleri üretilerek uygulanmalıdır.

3. Eğitimsel Dramanın etkileri ile ilgili görgül araştırmalar ve yayınlar yapılmalıdır.

4. Okul öncesi eğitim programlarında yer alması gereken drama çalışmalarından öğretmenler, hem öğretim yöntemi hem de faaliyet olarak yararlanmalıdır.

5. Drama uygulamaları sınıf ortamında yapılabildiği gibi anne-babalara uygulama örnekleri gösterilmelidir. Anne-babalara yönelik "Drama Seminerleri" ya da "Kursları" düzenlenmelidir.

6. Okul öncesi dönemde drama ile ilgili yeni araştırmaların yapılması konusunda üniversitelerin okul öncesi eğitimi bölümleri öncü olmalı ve yeni yayınlardan yararlanılarak okul öncesi eğitimciler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

7. Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Okul öncesi eğitimi yönetici ve öğretmenlere drama ile ilgili seminer ve kurslar verilmelidir.

KAYNAKÇA

- [1]- Okul Öncesi Eğitim Programı, Anaokulları ve Anasınıfları Yönetmeliği, Esin Yayınevi, İstanbul, 1989.
 - [2]- Dewey, J. *Philosophy of Education*, Ames: Littefield, Adam and Com, 1958.
 - [3]- Bloom, Benjamin S., (Çev: Durmuş Ali Özçelik) *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1995.
 - [4]- San, İnci. ve diğerleri., *Drama ve Öğretim Bilgisi*, 5. Uluslararası Eğitimde Yaratıcı Drama Semineri, Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi No:5, Ankara, 1993.
 - [5]- Sağlamöz, Gürsel., "Bir Eğitim Yöntemi Olarak Drama", 24-28 Eylül 1990 Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, *Eğitim Programları ve Öğretim*, Bildiriler I-II, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1993.
 - [6]- Önder, Alev., Basılmamış Pedagojik Drama Ders Notları, 1992-93 Öğretim Yılı Bahar Dönemi, İstanbul, 1993.
 - [7]- Arı, Meziyet ve diğerleri. "4-6 Yaş Anaokuluna Giden ve Gitmeyen Çocukların Kavram Gelişimlerinin Karşılaştırılması", *10. YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Ankara, Mayıs, 1994.
- Güneysu, Sibel., "Eğitimde Drama", *Ya-Pa 7. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri*, Eskişehir, 1991.
- Kanad, Fikret. *Pedagoji Tarihi*, Birinci Cilt, 4. Basım, Milli Eğitim Basım Evi, İstanbul, 1963.
- Morgül, Mahiye., *Yaratıcı Drama ile Oynayarak Yaşayarak Öğren*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1995.

- Oğuzkan, Şükran., **Anaokullarında Yaratıcı Dramatizasyon Uygulamaları**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul.
- Ömeroğlu, Esra., **Anaokuluna Giden 5-6 Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıkların Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, 1990.
- Ömeroğlu, Esra., Yaratıcı Drama Eğitiminin İngiltere’de Okul Öncesi Eğitimde Kullanılmasıyla İlgili Bir İnceleme, **7. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri Eskişehir**, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 1991.
- Siks, Brain Geraldine., **Drama with Children**, Harper and Row Publishers, Second Edition, New York, 1983.